

"גם כшибוא מלאך המות אני אלבש צהוב-כחול" :
שיריהם של יהודים הדרוגלי בישראל כחלון להבנת המיציאות התרבותית והספורטיבית

אילן תמיר

שירי היהודים באצטדיוני הספורט הפכו במרוצת השנים לחלק בלתי נפרד מחוויית הצפייה במשחקים. הם מספקים צבע, אווירה וمفגן תמייה שהיהודים מריעפים על קבוצתם. אולם מעבר לכך, יש להם תפקיד חשוב בהגדלת הזהות של הקבוצה בקרב יהודים ובבידול שלה מ其它问题. לפיכך, אין זה מפתיע כי שירי היהודים הפכו לחalon הראווה של הקבוצה ולסימן ההיכר שלה. פירוק השירים וניתוחם יכול אפילו ללמד על תפיסת העולם העמוקה של היהודים באשר לתפקידם, לקבוצתם, לספורט ולתרבות באופן רחב יותר. באמצעות ניתוח שיריהם של יהודים הדרוגלי וכדורסל בישראל לאורך שנים, ביקש מחקר זה לזהות תפיסות מרכזיות ובולטות, יציבות ומשתנות, של היהודי קבוצות ספורט. ממצאי המחקר מצביעים על ערכים שנוטרו יציבים לאורך שנים, כגון היחס העמוק לקבוצה וליריבותיה, היחס לאל והగבריות הטבעה בספרט. למעשה, אפשר לזהות גם תופעות חדשות, כגון הקצנת השיח האלים, השנה לאחר והיחס השלילי למסחרו של הספרט, תופעות המשקפות שינויים חברתיים ותרבותיים בספרט ומהוצה לו.

מילות מפתח : ספורט, יהודים, שירי יהודים

ספורט וחברה בישראל

הספורט הוא תופעה תרבותית רחבה בעלת השפעה עמוקה על כל שכבות האוכלוסייה. רבות נכתב על הפופולריות יוצאת הדופן של הספרט ברחבי העולם והשפעתו על רכיבים מרכזיים בכל רבדי החברה. מנקודת מבניינו היהודי, הספרט נתפס כמרחב המשקף נאמנה את עיצובם של תהליכי היסטוריים, חברתיים, תרבותיים, כלכליים, פוליטיים ואחרים, אף שותף להם. בהיותו "תחום הרשות" (בן-פורת, 2007, עמ' 24), שבו יש ליהודים לגיטימציה להתנהג בצורה חופשית, רגשית וספונטנית, היה הספרט לשדה מחקר פופולרי שבאמצעותו אפשר לזהות מגמות ותהליכי

מוסתרים, מפוקחים או מוצנעים במרחבים אחרים (Karen & Washington, 2015).
 באופן מסורתי, הסוציולוגיה של הספרט מדגישה את תפקידו של הספרט בהבניות הזהות. תחת מטריה זאת אפשר להבחן בין גישות משני צדי הרצף: גישות המתמקדות בעוצמתו של הספרט וביכולתו לשמש כלי אינטגרטיבי לשילוב בין קבוצות שונות בחברה, מצד אחד, וגישות המדגישות את תפקידו של הספרט בחיזוק הגבולות של קבוצות ובבידולן מאחרות, מן הצד الآخر (Sorek, 2007).

פרופ' אילן תמיר, בית הספר לתקשורת, אוניברסיטת אריאל.
 דואר אלקטרוני : ilant@ariel.ac.il

הספרט שהתפתח בארץ ישראל, עוד טרם הקמת המדינה, נועד כשלוחה גלויה של מרכזיות הכוח הפליטיים, והפוליטיזציה הייתה למאפיין המרכזוי שלו בתחילת דרכו. הקבוצות השתייכו למפלגות והתמזגו במבנה המזרחי של החברה, וכך, כל תהליך קבלת החלטות בספרט נוצר מן המציאות הפוליטית. האיגודים והוועדים, התקציבים, ואפילו משלחות הספרט והספורטאים עצם חולקו לפי מפתח פוליטי (Galily, 2007). הפעולות הספרטיביות בישראל, כמו בעולם כולו, התקיימה בתחילת דרכה בזיקה גברית מוחלטת (Galily et al., 2015). בכלל, אפשר לומר כי פניו של הספרט בתקופה זאת היו צבעים בגוון כמעט אחד. הדומיננטיות הגברית, היהודית, האשכנזית, הלבנה, בלטה בכל שדרות הספרט, אף שניתן היה למצוא גם מסגרות ספורט עצמאיות שהקימה האוכלוסייה הערבית-ישראלית.

ברבות השנים, הספרט הישראלי עבר תהליך של התמקצעות ומאוחר יותר של התמסחרות, או בראשיה סוציאלוגית, מעבר ממשחק לשחורה (Ben-Porat, 2009). הדברים באו לידי ביטוי בשורה ארוכה של שינויים. מבנה הבעלות של קבוצות הספרט בישראל השתנה: הבעלות הפוליטית התחלפה לבעלות פרטית של אנשי עסקים פרטיים (Galily et al., 2011). השתנה גם שיקול הדעת בקבלת החלטות המקצועיות: למשל, מועדי משחקים ומיקומים נקבעו כפועל יוצא מן המחייבות לזכויות שידור. ואפילו, שינוי חל בהיבטים תרבותיים וההיסטוריים: למשל, שמות מתקנים ספורט שהנציחו בעבר דמויות לאומיות היסטוריות, הוסבו כתעת לשמות מותגים וחברות, לפי דרישתם של נוטני חסויות או של אנשי עסקים. תהליך השינוי לא פסק גם על האוהדים והשפייע ישירות על תרבויות האהדה בישראל, והיא נעשתה מאורגנת וממוסדת יותר (Sorek, 2019).

כפועל יוצא מ שינויים טכנולוגיים, תקשורתיים ותרבותיים, השתנה במידה רבה גם היחס בספרט ולתפקידו בשירות הלאמיות הישראלית. שחknim ומאננים זרים החלו להצטרף לקבוצות ישראליות, אירופי ספורט בין-לאומיים החלו הגיעו לכל בית בישראל וההגמונייה הלאומית-ישראלית בספרט החלה להישחק (Tamir, 2014), עד כי בסקר אוהדים עיתונאי נמצא כי קבוצת הczorgel האהודה ביותר בישראל היא דווקא "ברצלונה" הספרדית (Daskal, 2016). אולי כפועל יוצא מכל זאת אפשר לzechot בשנות האלפיים גם מגמות המתנגדות לאובדן זהות המקומית ולתהליכי המשחזר בספרט הישראלי. הבולטות בהן היא בלי ספק הקמתן של קבוצות אוהדים, כולמר מועדוני ספרט הנמצאים בבעלות אוחדי הקבוצה (ריפורט, 2016).

בד בבד עם תהליך זה, החלה אט-אט נוכחותן של נשים בספרט הישראלי להתקבל ולהתרחב. במשחקים האולימפיים האחוריונים בריו דה ז'ניירו, אוגוסט 2016, שיעורן של הספרטאות הישראליות במשלחת עלה על 50%. גם בתקשורת הספרט, שהייתה כמעט מעוז הגבריות האחוריון בתקשורת (Tamir et al., 2017), החלו להשתלב יותר ויותר נשים, עד שבישראל יש כיום עורך ספרט ראשיות באטרים ובערוצים הפופולריים ביותר. עם זאת, נוכחותן של נשים בספרט הישראלי עודנה מוגבלת, ובזמן שגרה חוזר ספרט הנשים לעמדת משנית (Tamir & Galily, 2010). מסיבות מגוונות, עם השנים, התרחבה בספרט הישראלי גם נוכחותן של קבוצות נוספות בחברה, עד כי במקרים רבים המציאות התההפה לחלוטין. למשל, בקבוצות הczorgel הישראלי, ענף הספרט הפופולי ביוטר, נדקה הנוכחות האשכנזית כמעט לחלוטין מפני שחknim מזרחים ערבים ישראלים (Sorek, 2007).

אהדת ספורט

תופעת האהדה בכלל ואחדת הcadrogel בפרט זכו להתייחסות מחקרית מקיפה. מחקרים מתמקדים במאפייני האוהדים, באורח חייהם, בביוטויי האהדה ובהיבטים נוספים של התופעה (Tamir, 2020). על כולם מוסכם כי אהדה של קבוצת ספורט מכתיבה, ברוב המקרים, אורה חיים שלם הכולל טקסי אהדה, רכישה של מוצרי הקבוצה, צריכה מוגברת של תקשורת ספורט, ובעיקר, מחויבות רבה לקבוצה ולקהילה מסביבה (Wann & Jeffrey, 2019). הדפוס הקלטי של אהדה מחייב את חברי הקהילה להגיע למשחקים, לצפות בהם באמצעות התקשרות או לפחות לעקב באדיקות אחר התפתחויות המשחק (Tamir, 2019).

תהליך החברות של אחד כולל רכישה והטמעה של אהדה למשחק הcadrogel באמצעות אהדה לקבוצה מסוימת. האהדה לכדורגל תליה בעיקר בגורמים סביבתיים, כגון משפחה, מעמד ומגדר, המשמשים עבור האוחד הצער סוכני **קבוציות מרכזיות** (Ben-Porat, 2010).

סדר היום והשבוע של האוחד "האמתי" נקבע לפילוח הזמנים של קבוצתו. המחויבות שלו לטקסי אהדה, כגון הליכה מדי סוף שבוע לאצטדיון עם חברים אחרים, העלתה הcadrogel למרכז השיחה, רכישה של מוצרי הקבוצה (חולצות, צעיפים וכדומה), אימוץ צבעי הקבוצה (והימנעות מצבעים בעלי זיקה לקבוצות היריבות), ומובהן צריכה מרובה של תקשורת ספורט, היא מוחלטת (Ben-Porat, 2014; Giulianotti, 2002). כך למשל, במחקר שערך בן-פורת (2007) בקרב אוחדי כדורגל בישראל, נמצא כי כמחצית מהם יעדיפו לכת למשחק של קבוצתם גם אם בו-זמנן ייערך גם אירוע משפחתי. הם אף עושים זאת בידיעה כי הצבת הקבוצה בראש סדר העדיפויות תפגע ביחסיהם עם המשפחה. אפשר שהעדפה זאת קשורה לאמונה הרווחת בקרב האוחדים כי נוכחותם ביציע תשפייע על תוצאות המשחק ותגדיל את סיכוייה של קבוצתם לניצח (Moskowitz & Wertheim, 2012).

התאוריה הפונקציונליסטית מינהה כי הצורך של החברה להתקיים הוא הבסיס לחלוקת התפקידים בסדר החברתי. כמובן, הפעולות החברתיות והמבנה הארגוני מכונים לאותו צורך בסיסי. במקרים אחרים, המערכת החברתית בנוייה ממארג של גופים שונים הממלאים, כל אחד, פונקציות לשימורה (בן-פורת, 2009). הנחה היסוד היא שאוטם גופים תורמים לתפקודה של החברה (ممלאים פונקציות), ולאחר מכן הם לא היו ממשיכים להתקיים בתוכה. אין זה סותר את העובדה שלפעמים, באפקט משנה, יש המפיקים תפקוד שלילי (דיס-פונקציה).

בקשר הספורטיבי, נשאלת השאלה מהו תפקידו החברתי של הספורט, ובאופן נקודתי – מהו תפקידו של אהדת הספורט. מחקרים הציבו על פונקציות רגשות של פורן והתלהבות ועל פונקציות חברותיות של שיווק קבוצתי שאחדת הספורט ממלאת (Raney, 2006). מנגד, על סמך הנחות התאוריה, האלים בספורט יכולה להתפרק כדים-פונקציה של השחרור והפורן, החשובים לקיום החברתי (Bodin & Robene, 2014).

שירי אוחדים

אחד מביטויי האהדה המובהקים, זה שרים בעניין האוחדים יכול לקדם את הקבוצה, הוא השירה. שירי האוחדים מעניקים למשחקים אווירה כסומה ומיוחדת, אולם תפקידם הוא הרבה מעבר לכך. השירים הם כלי מרכזי של האוחד להביע את רגשותיו (Ashmore, 2017) ולהעביר מסרים – לחבריו

לקבוצה, לשחקנים עצם, לאוחדי הקבוצה היריבה ולהנהגת הקבוצה שלו. שירות הספורט תופסת מקום מרכזי בטקס האהדה מאחר שיש לה תפקיד חשוב בהגדרת הזחות של האוחד, הוא כלפי קבוצתו והן כלפי הקבוצות היריבות (Collinson, 2009). השירים מסיעים כך להבחן באופן ברור, Armstrong & Young, 2008 בrama המהוות והאידאולוגיה, בין חברי הקבוצה לבין אלו שאינם חברי הקבוצה (Benkwitz & Molnar, 2012). לשירי המחאה, בהקשר זהה, יש תפקיד חשוב בהצגת הקווים האודומים של האוחדים. למעשה, השירים משמשים גם כאישור לחברות בקהל (Knijnik, 2018; Maffesoli, 1996) וכמוון, ביטוי של חגיגת וקרנבל (fans) פעילים באמצעות הצלפות לשירה. במידה רבה, השירים אף מייצרים טריטוריאליות של המגרש, ובמקרים מסוימים יש גם חשיבות לעוצמת הקול בהגדרת רמת האהדה (Kytö, 2011). במקרים אחרים נמצא כי השירים אפילו מובילים לעלייה ברמת האגרסיביות של הצופים (Bensimon & Bodner, 2011). לפיכך, אין זה מפתיע כי השירה תופסת גם מקום מרכזי בהשוואה המוכרת בין הספורט לבין הדת (Bain-Selbo & Sapp, 2016).

מטרת המחקר

שירי האוחדים מחוברים להוו, לתרבות ולאידאולוגיה של הקבוצה, ועל כן, הנחת היסוד של מחקר זה היא כי הם עשויים לשקף את הגדרת גבולות הקהילה, את אמונהויה ואת תפיסותיה הבסיסיות. ואם נרחיב הנחה זאת, שירי האוחדים עשויים לשקף מגמות מרכזיות בקרב אוחדי ספורט בישראל ואפשר שאף בחברה כולה. מטרת המחקר היא אפוא לבחון את ההקשרים החברתיים והתרבותיים הרחבים החבויים בשירים ולהשוו אותם.

שיטת

המחקר מבקש לבחון את שירי האוחדים של קבוצת הcadrogel הישראלית מכבי תל אביב, לאורך חמישה עשורים, כאמור, לנתח באמצעות את התפיסות, המגוון והערכיהם המרכזיים המניעים את אוחדי הcadrogel בישראל. הבחירה בקבוצה זאת נובעת משלשה טעמיים: מדובר בקבוצת הcadrogel הוותיקה ביותר בcadrogel הישראלי, מספר אוחדי הוא גבוה ביותר בישראל (לייבה, 2017) וזאת הקבוצה היחידה בישראל שהייתה לאורך כל שנותיה רק בliga הראשונה, ככלומר נוכח בחזית הבמה הספורטיבית באופן יציב ושיטתי.

שירי האוחדים

לצורך המחקר קובצו כל השירים שניתן היה לדלות מן הפורום המרכזי של אוחדי מכבי תל אביב, פורום "השחקן ה-12" ($N = 98$), ומפנייה לחבריו הפורום כדי לאתר שירים ותיקים. בפורום חברים/api אוחדים של קבוצות הcadrogel והcadroSL של מכבי תל אביב ובמשך כמעט עשור הוא משמש במאמר מרכזית לאוחדי האודוקים של מכבי תל אביב. הפורום הוקם ונוהל במקור על ידי ארנון האוחדים "השחקן ה-12", עד שפרק ועבר ניהול של אנשים פרטיים. בעבר נהג ארגון האוחדים לפرسم את שירי האוחדים החדשניים בפורום אחד לפני שטרם נשמעו ביציע. תופעה זאת נפסקה עם פירוק

הארגון, אך גם כיום מתקיימים בפורום דיונים רבים וערבים על שירי הקבוצה, ולרוב, לאחר כניסה של שיר חדש ליציע, נפתח בפורום נושא על-ידי אוחדים המעוניינים להכיר את מילוטיו.

ניתוח השירים

השירים, כאמור 98 בסך הכל, סועו בשלב הראשון ליחידות זמן של עשרים, לפי השנה שבה הושמעו לראשונה ביציע האוחדים. שירי העשור של שנות ה-70 אוחדו עם שירי שנות ה-80, משום שמספרם היה קטן מאד. בסיכוןו של שלב זה, התקבלה חלוקה של השירים ל-4 מקבצים לפי ייחידות זמן, ואלו הם: מקבץ שירי שנות ה-70 וה-80, מקבץ שירי שנות ה-90, מקבץ שירי שנות האלפיים ומקבץ שירי העשור הנוכחי ובו 9 שנים בלבד, 2010-2018.

בשלב השני, לאחר ערכת מחקר ראשוני, אוחדו שני מקבצי השירים הראשונים (1970-1999) ושני מקבצי השירים האחרונים יותר (2000-2018), לפי הדמיון או השוני במאפייניהם. יש בכך היגיון, שכן תרבויות אגדת הספורט בישראל אכן עברו שינוי בשלבי שנות ה-90 של המאה ה-20,

וארגוני האוחדים החלו להתמסד ולפעול בצורה מאורגנת יותר (Sorek, 2019). שיטת המחקר התבוססה על ניתוח תוכן איקוטני-פרשני. בשיטה זאת החוקר מבקש להתחקות אחר המשמעות של המילים ולעמוד על מוקומן של המשמעות המובלעת ושל תפיסות היסוד הנובעות מן הטקסטים (Van Dijk, 2001). הפקת המשמעות נעשתה באמצעות ארגון תמיי (thematic organization), המאפשר לזהות ולמפות תמות מרכזיות מתוך הטקסטים שבשירים (Berger, 2014). בעזרתו ניתן לאנשה להבין את השיח שהאוחדים מנהלים בינם לבין עצם ואת השיח שלהם מול הנהלת הקבוצה, מול הקהל של הקבוצה היריבה או מול כל גורם חיוני אחר. כאמור, המטרה בשיטת מחקר זאת היא לחוץ מתוך הטקסטים את ההקשרים החברתיים והתרבותיים הרחבים החובים בהם.

חשוב לציין כי הניתוח במחקר זה התמקד במילוט השירים בלבד ולא בלחנים, אף שגם הם יכולים לשמש קרקע פורייה להבנת תופעות מעניינות בתרבות האגדה (מקבץ השירים ועד למקור הלחנים).

ממצאים ודיון

ככל, שירי האוחדים מבטאים את הקשר העמוק בין האוחדים לבין הקבוצה, את המחויבות שלהם כלפי ואת ההקרבה שיינו מוכנים לעשות למען ("اكريب את כל חייכי"). האהבה לקבוצה, המוצגת ממש במנוחים של זוגיות אROUTית ("اللب بوكه مرוב شات يفة", "كشافت نوجاعت بي اني ادم آخر", "كيسفه اوتىي", "لعلوميمس انى وات... כי خوز مذاك اين عود احترت"), אינה מוטלת בספק, בלי קשר להישגים ולתוצאות ("لأ مشنة لي توانا", "جم كشافية طيبة كشا", "بكل مذب عودد اتنص") ובלי קשר לזהות השחקנים ("متاحلفين الشحكنس أك ات مكبي تل ابيب اووه لعلوميمس"). שירת המילים "لعلوم لا تצעدي لبد" מוכרת במנזרים רבים בעולם ומשמעותה את הרעיון החוזר על עצמו בקרב אוחדים בכל העולם (Schoonderwoerd, 2011). השירה מאשרת את החיבור החזוק בין האוחדים לבין קבוצתם באמצעות שירי אהבה לקבוצה, ולא פחות חשוב מכך, באמצעות שירי שטנה לקבוצה היריבה. שירי השטנה, מכונים באופן בולט ובודה נגד היריבה העירונית, קבוצת הפועל תל אביב, המהווה עבור יהודי מכבי את "הآخر" המוחלט. בהקשר זה, הצבע האדום, המזוהה עם הפועל תל אביב, היה למושאם של שירים רבים. עם זאת, נראה שהרעיון

המרכזיים המובלטים בשירים האוחדים חוזרים על עצם בשיטתיות בשני סוגים השירים (بعد הקבוצה ונגד היריבות).

ניתוח שירים האוחדים מלמד על חלוקה בסיסית בין תפיסות ואמונות יציבות החוזרות ומופיעות לאורך כל שנות המחקר, בין מגמות חדשות ההולכות ומתאחדות רק בשנים האחרונות כפועל יוצא מאירועים חיוניים ומוגמות מקבילות בחברה.

ערכיים יציבים

גולה מהחיים – אחד גם אחרי המות

רבות נכתב על היהודי הבודג והמחויבות שלהם לקבוצה, מחויבות המובילת להקרבה כלכלית, משפחתיות ואפילו בריאוותיה (Bernhardt et al., 1998; Wilbert-Lampen et al., 2008). עם זאת, שירים האוחדים מתארים את הקבוצה בממדים חריגים, גולה אפילו מן החיים עצמם. החיבור העמוק לקבוצה הוא הרבה מעבר לפניו, וחיוו של האוחד הם רק חלק מן הקשר הרציף והאלמוני שלו עם הקבוצה (Kytö, 2011).

בשירים אפשר למצוא ביטויים רבים המתארים את החיבור המוחלט של האוחדים לקבוצה, חיבור המתחיל ממש ברגע לידתם, ואולי אפילו לפני כן. פנינו כמה דוגמאות:

"למענק נולדתאי".

"בדם זורם צהוב כחול".

"מהיום שבו הגעתى לעולם רק דבר אחד זורם אצלך בדם", "החיים שלי, שלך".

בחלק מן המקרים, האוחדים מגדירים את הקבוצה כסיבה לחייהם, למשל:

"אין טעם לחיים שלי בלבד".

"מוכן למות למענק".

ומכיוון שכך, גם המות לא יכול לפרק את החיבור חזק. לדוגמה:

"להפריד אותך ממי גס המות לא יכול".

"גם כשהאל ייקח אותך, אני לא אברת... זה ברית דמים לעולמים".

"לא אשכח לחת חכל גס שהאל אותו ייקח".

"עד קץ כל הדורות מכבי".

"גם כשיובא מלאך המות אני אלבש צהוב-כחול" או "מכבי, גם מלאך המות אותך ממי לא ייקח".

"ביניינו גם המות לא יפריד".

"כשאמות אكبער עס הדגל הצהוב".

ברובד העמוק, מציגים האוחדים את האהזה לקבוצה כיעוד מובהק – הם נולדים עם הדם בצלע הקבוצה וימתו אטו. יתרה מכך, האוחדים מציגים את הקבוצה כדבר הייציב ביותר בחייהם. הם יחליפו מקום מגורים ובנות זוג, ואפילו כשהלב יפסיק לפעום, הדם הצהוב ימשיך לזרום בגופם. במלילים אחרות, הקבוצה היא הבסיס המרכזី להגדרת הזחות של האוחד, ובמידה רבה, היא אףilo תהיה חלקמשמעותי מן המורשת שיוטיר אחריו.

ערעור הגבריות של היריב – השפה ואונס

למרות תהילתי פמיניזציה ניכרים המתרחשים בספרות העולמי בשנות האלפיים, ההגמונייה הגברית עדין בולטת בספרות הישראלי, ובפרט בצדoracle (Tamir & Galily, 2010). השיח הגברי שולט ביציעי האוחדים והשירים מנוסחים כולם מנוקדת מבטו של האוחד – הגבר. יתרה מכך, רבים מן השירים מתייחסים למאבק בין הקבוצה לבין בת הזוג על לבו של האוחד, למשל:

"היאשה אמרה לי זהה או אני או מכבי... אמרתני זהה או מכבי או המוות".
 "אהוב אותך ואין אחרת".
 "חוץ ממק אין אחרת".

כזה המצב, מבקשים האוחדים לפגוע באוחדי הקבוצה היריבה מכל שיווכלו ולערער את הקשר האינטימי שלהם עם קבוצתם. קריאות הומוסקסואליות כביטויי גנאי משמשות בספרות ביתוי שיכח לערעור הגבריות (Hughson & Free, 2011). השימוש במסרים הומופוביים בשירים אוחדים אינם חדש אפסיו בהקשר הישראלי (Sorek, 2006). מוגרת' (Magrath, 2018) אף מדגיש את הפער בין היחס האםתי של האוחדים להומוסקסואלים לבין השירים שהם שרירים באצטדיוןם. ובכל זאת, בכך מנסים אוחדי מכבי לפגוע בדיםויי הגברי של אוחדי הקבוצה היריבה ובאמינות הקשר האינטימי של היריבים עם קבוצתם. האמירות שלפנינו מדגימות זאת:

"שער 5 [היאציג של אוחדי הפועל, הקבוצה היריבה] מתחת הוא קיבל".
 "שביט [השוער של היריבה, הפועל] מתחת מקבל".
 "הפועל טבעונים... הם רק אוכלים מכות ואוחבים בניים".
 "הכול כבר מוקן לזין את האדומים".
 "הכול כבר מוקן לזין את הפועל".
 "הפועל מוצצת לכל השכונה".
 "מנגב ת'תחת בצעף שהוא אודם".

במונחים מסויים, אפשר גם להבין את ריבוי הדימויים המיניים כלפי קבוצות יריבות כניסיונו לפרק את המשכיות של קהילת האוחדים האחרת. הפרקטיקה של תקיפות מיניות הוצאה בספרות לא אחת ככל, חלק מתהילה של דיכוי, השפה והרישה של קבוצה אתנית (Henry, 2011), מעין "זיהום" של הגזע או של הקהילה. השירים הרצופים בביטויים וברמיות של אקטטים מיניים, יכולים אף הם להציג על רצונות של האוחדים להציג את עליונותם על הקבוצה היריבה במונחים של כוח והשלפה, אך גם על חדירותם לטריוטוריה היריבה וערעור הקשרים האינטימיים בתוכה, לדוגמה:

"ニיח لكم את הבנות שאוהבות להשתולל. כשאנוס אותן נצעק, היום המות הפועל!".

פוליטיקה ישנה במציאות חדשה

מקורה של היריבות הגדולה בספרות הישראלי בין מכבי לבין הפועל נטועה במציאות פוליטית ובתפיסה חברתית שעבר למשחק עצמו. הפיצול בין שתי האגודות נוצר על רקע היחס של מכבי לעובדים העבריים בארץ ישראל (Kaufman, 2007). אגודת הפועל נוסדה כחלופה סוציאלאיסטיית למכבי שזוהתה עם תפיסות עולם קפיטליסטיות. הסטמה "مالופים לאלפיים" (Bell, 2003), שביטהה את הסלידה של הפועל מהתחרותויות המקודשת של מכבי (והציגה חלופה של ספרות להמוניים, שאינם תחרותי בהווייתו), מוצאת עצמה ביתוי גם בשירים האוחדים העדכנים, אף

שהספרט עבר שינוי דרמטי במבנה הבעלות ובזיהוי הפליטי של הקבוצות. כך, מצד אחד, ממשיכים אוחדי מכבוי לדבוק בערכי הניצחון המקודשים – "תמיד להיות ראשון", ומנגד, מבקשים להגיח את התפיסה "המפסידנית" של הפועל – "לוזרים".

מעבר לכך, אוחדי מכבוי ממשיכים להתייחס לסמליים הפליטיים של אגדת הספרט הפועל, המיצגים את התפיסות הפליטיות שהיו בסיס הקמתה (ייצוג של מעמד הפעלים) :

"ישונא מגל וגם פטיש" [סמל הקבוצה היריבה, הפועל, אשר מבוסס על איקונים קומוניסטיים].
"לשורי את הקומוניסטים".

"להסתדרות אתם חוזרים" [הכוונה היא להסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל, שנסודה בשנת 1920 על-ידי המפלגות הסוציאליסטיות, והקימה את מועדון הספרט "הפועל", המתחרה].
"כל קומוניסט אדום שיקבל סרטון".

זהות הפליטית של מועדוני הcadrogel בישראל, שהיתה ברורה ומובקה בעבר, השתנתה בקייזוניות. אם בעבר שחקן התחליל וסיים את הקריירה במועדון, שגム התאים להשקפת עולם הפוליטית, ביום המעבר בין הקבוצות נעשה שגרתי ולגייטמי. בעונות האחרונות שחקנים רבים מאוד עברו מכבוי להפועל ולהפק, לרבות שחקני מפתח וראש קבוצה (קפטן). גם הקשר בין מועדוני הספרט לבין המפלגות הפליטיות שוב אינו רלוונטי בעידן מסחרי וגלובלי, שבו הבעלות על הקבוצות נתונה בידי אנשי עסקים פרטיזניים, מקטצחים אף אינם ישראלים. מענין שם כאשר המציגות השתנתה, התפיסות הפליטיות מוטמעות עמוק בתוך השירים ואף בתודעתם של האוחדים. אולי בעידן שבו שחקנים נוהגים לעבור מקבוצה לקבוצה ולהחליף את הסמל על חולצתם, השירים הם המגדירים את הגבולות האידאולוגיים ומנסים לשמור את הסמליים.

מרכז היקום – אלוהים צהוב

אוחדי הcadrogel רואים במשחק חלק מרכזי ממציגות חייהם, ובקבוצתם – את מרכז היקום. לפי השירים, נדמה כי האוחדים משוכנעים שהעולם כולו, לרבות האל, טרוד בעיטה בmargin ופועל להצלחת הקבוצה. היקום, במובן זהה, מחולק ל" אנחנו " ו" הם ". זאת אינה חוויה סובייקטיבית של האוחדים, אלא תמונה אוניברסלית ודינוטומית של המציגות :

"כל העולם כולו מכבי תל אביב".

"כל העולם אתכם שונים".

במסגרת החלוקה הדינוטומית, ברור מי הטוביים, מי הרעים ומיהם בנין המועמדפים של האל. לפיכך, האוחדים מרגישים צורך להזדהות לבורא עולם שוב ושוב על מעורבותו בספרט ועל הבחירה שעשה :

"אני מודה לאלהים שהוא שונה תאדים".

"אני מודה לאל שהוא נתן לי את החיים ואת מכבוי".

"חכו לנקמה שתבוא מאלהים".

הספרות העוסקת בסוציולוגיה של הספרט ובמאפייני האהדה הצבעה לא פעם על מרכזיותה של הקבוצה בחיה האוחד, אולם ניתוח השירים מוסיף ממד אוניברסלי ואפילו ייעודי למציאות הספרטיבית המוכרת. העובדה שרוב משחקי הcadrogel בישראל משוחקים בשבת, יום המנוחה המקודש ביהדות, אינה מפריעה לאוחדים להיעזר בשירותיו של האל ולהזדהות לו על כך.

מגמות משתנות

לצד התמות המרכזיות שעלו מכלל השירים, ניתן בכל זאת לזהות במקבץ השירים המאוחר שתי מגמות חדשות בולטות שלא אפיינו את השירים הוווטיקים. הראשונה שבהם היא הקצתה השנהה לאחר, שבאה לידי ביטוי בשימושי שפה שלא היו מקובלים בעבר, בעיקר שימוש בסמלי שואה והשואות של הקבוצות היריבות לארגוני טרור. המגמה המתוארת מזוהה עם ביוטיים קיצוניים של שנה וגזענות, המוכרים בקרב אוהדי כדורגל ברחבי העולם, וביחוד בשירי האוהדים (Waiton, 2018). המגמה המאוחרת השנייה מתמקדת במחאה נגד תהליכי המשchor המואצים של הספרט.

דימויי שואה

שינויים בחברה הישראלית הפכו את השואה לחלק מתרבותה בישראל, עד כדי "טריוויאלייזציה של הזיכרון הטרואומטי" (Zandberg, 2015, p. 109). כפועל יוצא, החלו גם הצופים במגרשי הספרט להשתמש בדימויים מתקופת השואה כחלק מן העידוד לשחקנים. מעניין לראות את התפקיד ההפוך שמלאת השואה בהקשר זהה. מצד אחד, האוהדים שומרים על קדושתה – היא מוזכרת בשירים כביטוי לסלידה מאוהדי הקבוצה היריבה, שמרשים לעצמם להשתמש בשואה בשירים:

"שרים על השואה [הכוונה לאוהדי הפועל תל אביב], אתם לא מתבוייסים".

"הפועל קראו לי נאצי... אבל אני גאה בכך[Dod Shish li ul ha'zo]."

אך מן הצד الآخر, אוהדי מכבי עצמים שרims על הקבוצות היריבות ומשתמשים ברمיזות הקשורות לאירועי השואה, למשל:

"בין הרים ובין סלעים טסה הרכבת ומכל הגרמנים את תאומים [מבעל קבוצת הפועל] דורסט".

דימויי טור

יתכן שהמציאות הביטחונית בישראל בתקופות מסוימות הפכה את הטror לחיל משגרת החיים במדינה. העימותים בין ישראל ובין ארגוני הטרור, בעיקר חמאס וחיזבאללה, שעלו מדרגה בתחילת שנות האלפיים (מרכז המידע למודיעין ולטרור, 2006), התגלגו גם למגרשי הספרט והctrpto ל不堪 הגידופים כלפי קבוצות יריבות, כגון:

"חיזבאללה, הפועל חיזבאללה".

"מכבי חיפה חיזבאללה".

"כל האדומים חיזבאללה".

"אין אדומים אין פיגועים, שער 5 הם מוסלמים... סלים טועמה [שחקן היריבה, הפועל] מחבל".

"הפועל זה כמו אש"פ, נותנים לעربים מקלט".

בשני המקרים, שואה וטור, ברור שמדובר בביטויי שנה קיצוניים שמטרתם להרחיק ככל הניתן את קהלי הקבוצה היריבה מדימויים של נורמטיביות וליחס לאוהדיה חוסר אנושיות. אפשר שטור קשור גם ליחס הכללי של היהודים בישראל לאסלאם, בכלל, ולמיינט הערבי בישראל, בפרט, ולביוטויו בעולם הספרט (Tamir & Bernstein, 2015).

מחאה נגד המשchor

כאמור, מגמה נווספת קשורה לתהליכיים כלכליים ולהשפעתם על הספורט. תהליך המשchor של הספורט העולמי לא פסק על הcadrogel הישראלי. משנות ה-90, קבוצות הcadrogel בישראל החלו לעבור לידיים פרטיות (בן-פורת, 2013), ובהתאם, השתנו רכיבים חשובים בזיהותם של המיעודנים. כפועל יוצא מכך, ניתן לזהות בשנות האלפיים ניסיונות של אוחדים להחזיר את קבוצתם לזהותה הבסיסית ולבעליה האתניות, למשל, באמצעות הקמתן של "קבוצות אוחדים". במסגרת זאת ניתן לזהות את צמיחתם של שירים נגד הבעלות הפרטיט, או לחופין, נגד היריבות וסמלי הזיהות שלהם שנדחקו בגלל אותם תהליכיים מסחריים, לדוגמה:

"לוני [הבעלים לשעבר של קבוצת מכבי תל אביב] מבקש סליחה. מבטחים שלא נקלל אותך... בן זונה".

"את הלב שלי אליו לא יקנו בשום מחיר".

"אומרים שאויסיקין [mgrash הcadrogel המיתולוגי של הפועל תל אביב, שנחרס] הלב של הפועל... היום הוא חניון".

שירי המחאה נגד תהליכי המשchor ומבנה הבעלות החדש הם בהחלט מגמה חדשה המבטאת שינויים למרחב הספורטיבי. עם זאת, הם בפירוש תואמים את תפקידם שהאוחדים לוקחים על עצםם בעזרת השירים, בשימור סמלי הקבוצה וערכיה.

סיכום

שירי האוחדים הם רכיב מרכזי בתפריט האהבה והנאמנות של אוחדים לקבוצתם. מעבר לצבע ולאווירה, לשירים יש תפקיד חשוב בהגדרת הזיהות של הקבוצה בעיניו האוחדים ובבידול שללה מקבוצות אחרות. מחקר זה ביקש לנתח את שירי האוחדים ולהבין באמצעותם את תפיסת העולם העמוקה של האוחדים בנוגע לפקידם, לקבעתם, לספורט ולהיכים עצם.

מצאי המחקר חיזקו באופן ניכר את ההבנה באשר למוקומה של הקבוצה בעיניו האוחדים. הקבוצה נמצאת בראש סדרי העדיפות שלהם ומחויבותם אליה היא מלאה, מיום היולדם עד מותם ואפילו מעבר לכך. השירים אף מדגישים את חשיבותם של הסמלים בעבר האוחדים למרות תהליכי המשchor המתפתחים בזירה הספורטיבית, ואולי דווקא בגללם. במובן הזה, לשירים יש תפקיד חשוב בשימור המסורת והסמלים, גם לאחר שהמצוות השתנתה, שחקה את תפקידם של הסמלים וצמצמה את הפערים הפוליטיים.

כלל, מעניין לראות שהשינויים שעבר הספורט עצמו, לא רק בהיבט הפוליטי, אינם באים בהכרח לידי ביטוי בטקסי אחדה. להפוך. השירים ממשיכים להישען על אותן ערכים ורעיונות שאפיינו את הספורט הישראלי בראשיתו. הם ממשיכים להיות גברים באופיים ובתוכנם, למורות נוכחות הולכת וגוברת של נשים ביציעים. ההתייחסות למיעותם נעשית בעיקר בהקשרים של השפה וביוזי, אף שכמעט בכל הקבוצות משחקים שחקנים ערבים, שחורים ואחרים. עם זאת, אפשר לזהות שלordon החנונים נעשו בתוכני השירים התאמות לסוגיות רלוונטיות הקשורות לעולמו של האוחד.

במילים אחרות, לשירי האוחדים יש תפקיד כפול. מצד אחד, הם משקפים את הרכי הרוח של האוחדים – בעיקר בכל הקשור לחיבור שלהם לקבוצה, לשינויים מבניים בעלות על קבוצות הספורט ואולי אף לשפה המקובלת בכל אחת מן התקופות. מנגד, לשירים יש תפקיד מפתח

בשימור ערכי הקבוצה. האוהדים מתעקשים לראות את קבוצתם בעיקר בהקשר האידאולוגי והפוליטי, ומבטאים את רגשותיהם כלפי בהתאם לכך.

גם בrama הפליטית, העמוקה יותר, ממלאים השירים תפקיד כפול – בrama פנים קבוצתי יש לשירים תפקיד מגבש ראשון במעלה. הם מציבים סטנדרטים ברורים לנאמנות ודרישה לאחדות ולסולידריות ("מי שלא קופץ אדום"; "מאחריך פה בכל מצב... וכל האצטדיון קופץ עכשווי"). בה בעת, כלפי חוץ, הם מהווים כלិ בידול משמעותם במיוחד. השירים מציבים גבולות ברורים בין "אנחנו" ו"הם". הם מבהירים את ההבדלים בין הקבוצות בצורה חדה וברורה, במונחים של טוב ורע ("לה פAMILיה לא הבינו שבית ספר זה חובה"; "הפועל זה כמו אש"פ"; "הפועל טאלבן"; "שיירפו כל האדומים").

הבחירה בקבוצת הבדורגל של מכבי תל אביב ושירי אוחדי התבוסה על שלושה ממאפייניה הייחודיים והוברכה במחקר. עם זאת, ראוי להציג כי הממצאים משקפים הלכי רוח רחבים יותר בתרבות האהדה הישראלית ובחברה בכלל. עוד חשוב לומר, כי שיריהם של אוחדי מכבי תל אביב אינם מדגימים זהות מקומית ייחודית, בניגוד, למשל, לאוחדי הקבוצה היריבה, הפועל תל אביב (Sorek, 2019).

התאוריה הפונקציונליסטית משווה את החברה לארגניזם המורכב מחלקים רבים הפעילים כולם לטובת ההישרדות והיציבות החברתית (Delaney, 2015). תאורייה זאת נעשתה פופולרית מאוד בקרב חוקרי ספורט (Delaney & Madigan, 2015), שביקשו לבחון את תרומת הספורט לחברה ולזהות את הפונקציות שהוא מלא. על סמך מחקר זה אפשר לטעון כי לשירים יש תפקידים חברתיים חשובים, כגון שחרור פסיכולוגי ופיזי, יצירת תחושה של שייכות קהילתית ואפיקו העברת ערכים ומסורת בין-דורית. הבידול ופירוק האינטגרציה החברתית, הבאים לידי ביטוי באופן בולט בשירים האוחדים, יכולים להיות כדים-פונקציה, או לחופין, חלק מתהליך השחרור והפורקן של האוחדים.

כאמור, הניתוח במחקר זה התמקד במילוט השירים בלבד ולא בלחנים. הלחנים, המקור להם והמקצב יכולים אף הם לשמש בסיס להבנת תרבויות האהדה לקבוצות ספורט, ומחקר שיתבסס גם עליהם עשוי להעשיר את הידע על תופעה זאת.

מקורות

- בן-פורת, אי' (2007). *הו, איך מלחמה מענגת! אוחדי בדורגל ישראלים*. חיפה: פרدس.
- בן-פורת, אי' (2009). הזירה: תיאוריה סוציאולוגית וספרט. בתוך י' גילי, ר' לידור ואי' בן-פורת (עורכים), **במגרש המשחקים: ספורט וחברה בתחילת המאה השלישי** (עמ' 102-163). רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
- בן-פורת, אי' (2013). **התשוקה, המשחק וערך החליפין: כיצד התמסחר הבדורגל**. חיפה: פרدس.
- לייבה, ג' (2017). סקר האוחדים הגדול. *Ynet*. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-946439,00.html>
- מרכז המידע למודיעין ולטרור. (2006). **טרור המתאבדים בשנות העימות הישראלית פלסטיני** (מהדורה שנייה). http://www.terrorism-info.org.il/Data/pdf/PDF_18891_1.pdf

ריפורט, ת' (עורכת). (2016). **כדורגל שיך לאוהדים: מסע מחקרי בעקבות הפעל קטמון ירושלים.**
תל אביב: רסלינג.

- Armstrong, G., & Young, M. (2008). Fanatical football chants: Creating and controlling the carnival. *Sport in Society*, 2(3), 173-211.
- Ashmore, P. (2017). Of other atmospheres: Football spectatorship beyond the terrace chant. *Soccer & Society*, 18(1), 30-46.
- Bain-Selbo, E., & Sapp, G. (2016). *Understanding sport as a religious phenomenon*. New York, NY: Bloomsbury.
- Bell, D. (2003). *Encyclopedia of international games (Vol. 1)*. Jefferson, NC: McFarland.
- Ben-Porat, A. (2009). Six decades of sport, from a game to commodity: Football as a parable. *Sport in Society*, 12(8), 999-1012.
- Ben-Porat, A. (2010). Football fandom: A bounded identification. *Soccer & Society*, 11(3), 277-290.
- Ben-Porat, A. (2014). Who are we? My club? My people? My state? The dilemma of the Arab soccer fan in Israel. *International Review for the Sociology of Sport*, 49(2), 175-189.
- Benkwitz, A., & Molnar, G. (2012). Interpreting and exploring football fan rivalries: An overview. *Soccer & Society*, 13(4), 479-494.
- Bensimon, M., & Bodner, E. (2011). Playing with fire: The impact of football game chanting on level of aggression. *Journal of Applied Social Psychology*, 41(10), 2421-2433.
- Berger, A. A. (2014). *Media and communication research methods: An introduction to qualitative and quantitative approaches* (3rd ed.). London, England: Sage.
- Bernhardt, P. C., Dabbs, Jr. J. M., Fieldman, J. A., & Lutter, C. D. (1998). Testosterone changes during vicarious experiences of winning and losing among fans at sporting events. *Physiology & Behavior*, 65(1), 59-62.
- Bodin, D., & Robene, L. (2014). Sport and civilisation: Violence mastered? From civilising functions to pacifying functions. *The International Journal of the History of Sport*, 31(16), 2079-2099.
- Collinson, I. (2009). "Singing songs, making places, creating selves": Football songs & fan identity at Sydney FC [Football Club]. *Transforming Cultures Ejournal*, 4(1). <http://epress.lib.uts.edu.au/journals/index.php/tfc/article/view/1057>
- Daskal, O. (2016). The big sport survey. <https://newmedia.calcalist.co.il/seker/>
- Delaney, T. (2015). The functionalist perspective on sport. In R. Giulianotti (Ed.), *Routledge handbook of the sociology of sport* (pp. 18-28). New York, NY: Routledge.
- Delaney, T., & Madigan, T. (2015). *The sociology of sports: An introduction* (2nd ed.). Jefferson, NC: McFarland.

- Galily, Y. (2007). Sport, politics and society in Israel: The first fifty-five years. *Israel Affairs*, 13(3), 515-528.
- Galily, Y., Kaufman, H., & Tamir, I. (2015). She got game?! Women, sport and society from an Israeli perspective. *Israel Affairs*, 21(4), 559-584.
- Galily, Y., Rubin, D., & Levy, M. (2011). Whose team is it? Relations between soccer team owners and fans in Israel: A case study of Maccabi Tel Aviv FC [Football Club]. *Journal of Physical Education and Sport*, 11(4), 420-430.
- Giulianotti, R. (2002). Supporters, followers, fans, and flaneurs: A taxonomy of spectator identities in football. *Journal of Sport and Social Issues*, 26(1), 25-46.
- Henry, N. (2011). *War and rape: Law, memory and justice*. New York, NY: Routledge.
- Hughson, J., & Free, M. (2011). Football's "Coming Out": Soccer and homophobia in England's tabloid press. *Media International Australia*, 140(1), 117-125.
- Karen, D., & Washington, R. E. (2015). *Sociological perspectives on sport: The games outside the games*. New York, NY: Routledge.
- Kaufman, H. (2007). Maccabi versus Hapoel: The political divide that developed in sports in Eretz Israel, 1926-1935. *Israel Affairs*, 13(3), 554-565.
- Knijnik, J. (2018). Imagining a multicultural community in an everyday football carnival: Chants, identity and social resistance on Western Sydney terraces. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(4), 471-489.
- Kytö, M. (2011). "We are the rebellious voice of the terraces, we are Çarşı": Constructing a football supporter group through sound. *Soccer & Society*, 12(1), 77-93.
- Maffesoli, M. (1996). *The time of the tribes: The decline of individualism in mass society*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Magrath, R. (2018). "To try and gain an advantage for my team": Homophobic and homosexually themed chanting among English football fans. *Sociology*, 52(4), 709-726.
- Moskowitz, T. J., & Wertheim, L. J. (2012). *Scorecasting: The hidden influences behind how sports are played and games are won*. New York, NY: Crown.
- Raney, A. A. (2006). Why we watch and enjoy mediates sports. In A. A. Raney & J. Bryant (Eds.), *Handbook of sports and media* (pp. 339-356). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Schoonderwoerd, P. (2011). "Shall we sing a song for you?" Mediation, migration and identity in football chants and fandom. *Soccer & Society*, 12(1), 120-141.
- Sorek, T. (2006). Threatened masculinities and women's exclusion in Israeli soccer. *The Scholar & Feminist Online*, 4(3). http://sfonline.barnard.edu/sport/sorek_01.htm
- Sorek, T. (2007). *Arab soccer in a Jewish state: The integrative enclave*. Cambridge, England: Cambridge university press.

- Sorek, T. (2019). Hapoel Tel Aviv and Israeli liberal secularism. In D. Reiche & T. Sorek (Eds.), *Sports, society, and politics in the Middle East* (pp. 55-72). Oxford, England: Oxford university press.
- Tamir, I. (2014). The decline of nationalism among football fans. *Television & New Media*, 15(8), 741-745.
- Tamir, I. (2019). Choosing to stay away: Soccer fans' purposeful avoidance of soccer events. *Time & Society*, 28(1), 231-246.
- Tamir, I. (2020). The natural life cycle of sports fans. *Sport in Society*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/17430437.2020.1793756>
- Tamir, I., & Bernstein, A. (2015). Do they even know the national anthem? Minorities in service of the flag – Israeli Arabs in the national football team. *Soccer & Society*, 16(5/6), 745-764.
- Tamir, I., & Galily, Y. (2010). Women's sports coverage in Israel: Perception versus reality. *International journal of sport communication*, 3(1), 92-112.
- Tamir, I., Galily, Y., & Yarchi, M. (2017). Women, sport and the media: Key elements at play in the shaping of the practice of women in sports journalism in Israel. *The European journal of communication research*, 42(4), 441-464.
- Van Dijk, T. A. (2001). Multidisciplinary CDA: A plea for diversity. In R. Wodak & M. Meyer (Eds), *Methods of critical discourse analysis* (pp. 95-120). London, England: Sage.
- Waiton, S. (2018). Criminalizing songs and symbols in Scottish football: How anti-sectarian legislation has created a new “sectarian” divide in Scotland. *Soccer & Society*, 19(2), 169-184.
- Wann, D. L., & Jeffrey, D. J. (2019). *Sport fans: The psychology and social impact of spectators*. New York, NY: Routledge.
- Wilbert-Lampen, U., Leistner, D., Greven, S., Pohl, T., Sper, S., Völker, C., Gothlin, D., Plasse, A., Kenz, A., Kuchnhoff, H., & Steinbeck, G. (2008). Cardiovascular events during World Cup soccer. *The New England Journal of Medicine*, 358, 475-483.
- Zandberg, E. (2015). Ketchup is the Auschwitz of tomatoes: Humor and the collective memory of traumatic events. *Communication, culture & critique*, 8(1), 108-123.